

היום נלמד בעזרת ה':

## חולין דף קכב

**משנה: אלו שעורותיהן כבשרן:** שהעור שלהם מטמא כמו הבשר. והם בעלי חיים שהעור שלהם רך ואוכלים אותו.

**עור האדם וכו':** עור אדם יתבאר בגמרא מדוע הוא מטמא. **עור חזיר.** נחלקו הדעות איזה סוג חזיר. **עור החטוטרת** של גמל צעירה ורכה. **עור הראש** של עגל צעיר ורך. **עור הפרסות** של רגלי בהמה. **עור בית הרחם** של בהמה נקבה. **עור 'השליל'** = עובר של בהמה. **עור שמתחת 'האליה'** (= זנב הכבש).

**ועור האנקה והכח והלטאה והחומט:** ארבעת אלו (מתוך השמונה שרצים הכתובים בתורה שהנבלה שלהם מטמאת) עורן נחשב כבשרן כי הוא רך, והוא מטמא. אבל שאר השרצים אין עורן מטמא.

**האנקה** = קיפוד. **הכח** = סוג של לטאה. **חומט** = סוג של חילזון. **והלטאה.** נחלקו ת"ק ורבי יהודה האם עור ה'לטאה' כבשרה, או שלטאה כמו חולדה שעורה אינו כבשרה ואינו מטמא.

**וכולן שעבדן:** וכל הנ"ל שאמרנו שעורן כבשרן, אם הוא עיבד את העור, או אפילו שטח את העור והלך עליו זמן 'כדי עיבוד' (יתבאר בגמרא), הם מתבטלים מהגדרת 'בשר' ונעשים טהורים. חוץ מעור האדם שגם אם עיבדו אותו הוא נשאר טמא.

**ר' יוחנן בן נורי אומר שמונה שרצים יש להן עורות:** רבי יוחנן בו נורי חולק על ת"ק וסובר שכל השמונה שרצים העור שלהם אינו מטמא.

**גמרא: אמר עולא:** המשנה אמרה שעור האדם טמא. אמנם מהתורה עור אדם בכלל טהור, ומה הטעם שאמרו חכמים שהוא טמא? גזירה שמא יעשה אדם מהעורות של אביו ואמו לאחר פטירתן מיטות וספות.

**ואיכא דמתני לה אסיפא:** יש הגורסים את דברי עולא על הסיפא של המשנה. המשנה אמרה שכל העורות שאמרנו שהם מטמאים אם עיבדן או שהילך בהן כדי

עבודה טהורין, חוץ מעור אדם. ועל כך אמר עולא שמהתורה עור אדם שעבד אותו טהור, וחכמים גזרו שהוא טמא שלא יעשה אדם עורות אביו ואמו שטיחין.

**מאן דמתני לה ארישא:** הגמרא מבארת את הנפקא מינה בין שתי הגירסאות. מי שגורס את דברי עולא על הרישא (עור אדם טמא), כל שכן שהם אמורים גם על הסיפא (עור אדם שעבדו טמא). כי אם עור אדם שלא עבדו טהור מדאורייתא, כל שכן שאם עבדו הוא טהור.

אבל מי שגורס אותם על הסיפא, נמצא שרק עור אדם שעבדו טהור מדאורייתא, כי אין עור שעבר עיבוד והוא טמא. ורק מדרבנן גזרו שיטמא כדי שלא יעשה מעורות אביו ואמו שטיחין. אבל עור אדם שלא עבדו (האמור ברישא) אכן טמא מדאורייתא.

\*

**למדנו במשנה - ועור חזיר [וכו']:** לדעת ת"ק רק חזיר ישוב, לדעת רבי יהודה גם חזיר הבר.

שאלה: במאי קמפלגי? תשובה: **מר סבר האי אשון והאי רכיך ומר סבר האי נמי רכיך:** לדעת ת"ק עור חזיר הבר קשה (= אישון), ועור חזיר ישוב רך. לדעת רבי יהודה גם עור חזיר הבר רך.

\*

**למדנו במשנה - עור חטרת של גמל הרכה:**

שאלה: וכמה גמל הרכה? עד איזה שלב היא נקראת גמל צעירה ורכה? תשובה: **אמר עולא א"ר יהושע בן לוי כל זמן שלא טענה:** משא על גבה.

**בעי ר' ירמיה:** הגיע הזמן שהיא ראויה לטעון משא אבל היא עדיין לא טענה משא על גבה. האם היא עדיין נחשבת רכה או לא?

**בעי אביי:** לא הגיע זמנה לטעון משא, אבל היא כבר טענה משא לפני הזמן. מה דינה? ונשאלו השאלות בתיקו!

\*

**ייתב ריש לקיש:** והסתפק בשאלה עד מתי היא מוגדרת גמל הרכה? אמר לו רבי ישמעאל בר אבא – כך אמר ר' יהושע בן לוי כל זמן שלא טענה משא על כתפיה. אמר לו ריש לקיש 'שב למולי' בגלל שאמרת לי דבר טעם וישר כוחך.

**ייתב רבי זירא:** והסתפק באותה השאלה. אמר לו רבין בר חיננא את התשובה הנ"ל 'כל זמן שלא טענה משא'.

**הה קתני לה:** רבין בר חיננא חזר ואמר את התשובה פעם נוספת. אמר לו רבי זירא 'חדא הויא לך אמרת!' דבר חידוש אחד היה לך, וכבר אמרת אותו. ומדוע אתה חוזר עליו פעם נוספת כדי להראות את חוכמתך?...

**תא חזי מה בין תקיפי ארעא דישראל לחסידי דבבל:** אומרת הגמרא בא תראה את ההבדל בין החזקים של ארץ ישראל לחסידים של בבל. כי ריש לקיש היה מגדולי הדור של ארץ ישראל, והוא כיבד את התלמיד חכם שענה לו את התשובה. ואילו רבי זירא היה מהחסידיים של בבל (הוא היה כל שלושים יום נכנס לתנור בוער כדי לבדוק האם הוא נשרף בגלל שיש לו עבירות), והוא בייש את התלמיד חכם שענה לו את התשובה.

\*

## למדנו במשנה - ועור הראש וכו': של עגל הרך.

**שאלה:** וכמה עגל הרך? תשובה: עולא אמר בן שנתו. ר' יוחנן אמר כל זמן שיונק.

**איבעיא להו:** האם עולא סובר שלא מספיק שהעגל יונק וצריך שהוא גם יהיה בן שנתו (והיינו שצריך את שני התנאים ביחד). ורבי יוחנן חולק וסובר שמספיק תנאי אחד, ולכן אם הוא יונק אפילו שעברה השנה עדיין עורו כבשרו.

**או דלמא:** או שעולא סובר שצריך תנאי אחד בלבד, והוא שיהיה בן שנתו (בין אם הוא יונק ובין שאינו יונק). ורבי יוחנן חולק וסובר שצריך את שני התנאים, גם בן שנתו וגם יונק.

**ת"ש ר' יוחנן אמר כל זמן שיונק:** הגמרא מדייקת מלשונו של רבי יוחנן "כל זמן שיונק". לפי הצד השני שאמרנו שרבי יוחנן מצריך את שני התנאים, היה עליו לומר "והוא שיונק", כלומר אני מסכים איתך שצריך בן שנתו אבל דוקא אם הוא גם יונק.

אבל רבי יוחנן לא אמר כך, אלא אמר "כל זמן שיונק", כי הוא סובר שמספיק תנאי אחד. דהיינו רבי יוחנן אומר לעולא, אפילו אם עברה השנה כל זמן שהוא יונק עדיין עורו כבשרו. (וזה כמו הצד הראשון שאמרנו שעולא סובר שצריך את שני התנאים, ורבי יוחנן סובר שמספיק אחד מהם).

\*

**בעא מיניה ריש לקיש מר' יוחנן - עור הראש של עגל הרך מהו שיטמא? אמר ליה (רבי יוחנן) - אינו מטמא. אמר ליה (ריש לקיש) - לימדתנו רבינו 'אלו שעורותיהן כבשרן ... ועור הראש של עגל הרך!'. אמר לו (רבי יוחנן) - אל תקניטני! בלשון יחיד אני שונה אותה: אני גורס את המשנה שלנו כדעת יחיד, אבל חכמים חולקים וסוברים שאינו מטמא. וריש לקיש מביא ראיה מבריייתא.**

כהן שעשה את אחת מארבע העבודות של הקרבן (שחיטה, קבלה, הולכה, זריקה) והוא חשב לאכול את הקרבן אחרי הזמן שלו, או להקטיר את הקרבן אחרי הזמן שלו, הקרבן נעשה 'פיגול' ומי שאוכל אותו חייב כרת. אבל כהן שחשב באחת מארבע עבודות לאכול את הקרבן או להקטיר אותו חוץ למקומו, הקרבן 'פסול' והאוכל אותו אינו חייב כרת.

אמנם כל האמור שהמחשבה מפגלת או פוסלת, זה רק בדבר ששייך באכילה או בהקטרה. כגון שחשב על הבשר להקטירו חוץ לזמנו או חוץ למקומו, וכס אם חשב עליו לאוכלו חוץ לזמנו או מקומו (כי בשר גם מוקטר וגם נאכל). אבל אם חשב על דבר שאינו ראוי לאכילה לאוכלו חוץ לזמנו או מקומו, או שחשב על דבר שאינו ראוי להקטרה להקטירו חוץ לזמנו או מקומו, אין מחשבתו מועילה והקרבן כשר. ולכן אם חשב על העור לאוכלו או להקטירו, אין מחשבתו מועילה, כי עור אינו נאכל ואינו מוקטר.

**דתניא השוחט את העולה:** השוחט קרבן עולה במחשבה להקטיר כזית מהעור שתחת האליה חוץ למקומו, מחשבתו מועילה, כי העור הזה נחשב לבשר. ומחשבת חוץ למקומו פוסלת את הקרבן, והאוכלו אינו חייב כרת. ואם חשב להקטירו חוץ לזמנו, הקרבן פיגול והאוכלו חייב כרת.

אלעזר בן יהודה איש אבולום אומר משום ר' יעקב, וכן היה ר' שמעון בן יהודה איש כפר עיכום אומר משום רבי שמעון: הוא חולק על ת"ק וסובר שלא רק עור שתחת האליה נחשב כבשר ויש בו מחשבת פיגול ופסול, אלא גם עורות נוספים. והם, עור הפרסות. ועור הראש של עגל הרך. 'וכל העורות שמנו חכמים לגבי טומאה שעורותיהן כבשרן'. הגמרא עוצרת ומבארת שכוונתו להוסיף גם עור של בית הבושת.

כל אלו אם חשב על העור להקטירו חוץ למקומו, הקרבן פסול ואין בו כרת. ואם חשב להקטירו חוץ לזמנו, הקרבן פיגול וחייבים עליו כרת. עד כאן הברייתא.

נמצא, שלדעת ת"ק עור הראש של עגל הרך אינו נחשב כבשר, ורק לדעת רבי יעקב ורבי שמעון הוא נחשב כבשר. ואם כן משנתנו שאמרה שעור הראש של עגל הרך כבשר, סוברת כדעתם, וזו דעת יחיד מול שאר החכמים (שהם ת"ק של הברייתא).

\*

### למדנו במשנה - ועור בית הפרסות:

מאי בית הפרסות? רב אמר וכו': לדעת רב עור הפרסות בלבד. לדעת רבי חנינא גם העור של הרגל הנחתכת עם הפרסות. בזמנם היו רגילים לחתוך את הרגל באמצע השוק מעל הפרסות, והחלק הזה של הרגל היה נמכר עם הראש של הבהמה. לדעתו כל העור של הרגל החתוכה עם הפרסה נחשב כבשר.

\*

### למדנו במשנה - ועור האנקה:

תנו רבנן: נאמר בשמונה שרצים 'זֶה לָכֶם הַטֹּמֵא בַּשָּׂרָץ הַשָּׂרֵץ עַל הָאָרֶץ, הַחֹלֵד וְהָעֶכְבֹּר וְהָצִב לְמִינֵהוּ, וְהָאֲנָקָה וְהַכֹּחַ וְהַלְטָאָה וְהַחֲמָט וְהַתְנַשְּׁמַת, אֵלֶּה הַטֹּמֵאִים לָכֶם'. מהאות ה' המיותרת במילה "הטמאים" דורשים לרבות שעורותיהן של השרצים נחשבים כבשרם. אך אם כן יכול הייתי לחשוב שכל השמונה שרצים דינם כן, על כך תלמוד לומר "אלה" ללמד שרק החמישה האחרונים עורתיים כבשרם. קושיא: והא' אכולהו כתיבי: הרי "אלה" נאמר על כל השמונה? תירוץ: אמר רב 'למיניהו' הפסיק הענין: באמצע רשימת השרצים נאמר "למיניהו", ומילה זו

מפסיקה בין השרצים, ללמד ש"אלה" הולך רק על החמשה הכתובים לאחר מכן!  
**קושיא:** וליהשוב נמי תנשמת: אם כן המשנה היתה צריכה למנות גם את תנשמת  
 ברשימת השרצים שעורתיהם כבשרם! תירוצ: **אמר שמואל בר יצחק רב תנא הוא**  
**ותני תנשמת:** אכן רב נחשב כ'תנא' והוא גורס במשנה שלו גם את תנשמת.

**קושיא:** והא תנא דידן לא תני תנשמת: אך הרי התנא של משנתנו לא גרס את  
 תנשמת. מדוע? תירוצ: **אמר רב ששת בריה דרב אידי:** התנא שלנו סובר כר' יהודה  
 שלא הולכים אחר הפסוק, אלא אחר הממשות של העור. אם העור רך הוא נחשב  
 כבשר, ואם אינו רך לא. והמחלוקת בין ת"ק לרבי יהודה בלטאה, האם העור שלה  
 מספיק רך או לא. ולכן רבי יהודה אומר 'שהלטאה כחולדה', והוא לא אומר שהוא  
 לומד זאת מפסוק. משום שכאמור הוא בודק את הרכות של העור, והעור שלה  
 אינו רך.

\*

**למדנו במשנה - וכולן שעובדן [וכו']:** או שהילך בהן 'כדי עבודה', טהורין.

**הילך אין לא הילך לא:** מדייקת הגמרא שרק אם הלך בפועל על העור הוא טהור,  
 אבל אם רק שטח אותו כדי ללכת עליו ועדיין לא הלך עליו בפועל, הוא טמא.  
**קושיא:** והא תני ר' חייא און חמור שטלאה לקופתו טהורה: אם לקח און של  
 חמור ועשה ממנה טלאי כדי לתקן חור בכלי, היא מתבטלת מהגדרת 'בשר'  
 ונעשית טהורה, למרות שלא הלך עליה! תירוצ: **טלאה אע"ג דלא הילך, לא טלאה**  
**הילך אין לא הילך לא:** אם עשה מהאון טלאי, זהו 'מעשה' שמבטל את האון  
 ומטהר אותה. אבל אם לא עשה ממנה טלאי, לא מספיק לשטוח אותה, אלא צריך  
 ללכת עליה בפועל.

\*

**שאלה:** כמה 'כדי עבוד'? כמה זמן צריך ללכת על העור כדי לעבד אותו? תשובה:  
**אמר רב הונא אמר רבי ינאי ארבעת מילין:** הליכה על העור במשך זמן שלוקח  
 ללכת ארבע מיל. [בין 18 ל-24 דקות].